

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
temporär ändring av 10 § lagen om länsrätterna**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stadgande i lagen om länsrätterna som gäller länsrättens sammansättning skall ändras temporärt. I länsrätterna avgörs ärendena för närvarande i allmänhet i en sammansättning med tre ledamöter i länsrätten och med en länsrättssekreterare som föredragande. Enligt förslaget kunde en länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst, då

arbetssituationen så kräver, samtidigt verka också som en av de tre ledamöterna i länsrätten i ett ärende i vilket han är föredragande.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994 och avses bli behandlad i samband med den. Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft så snart som möjligt och att den skall vara i kraft till utgången av 1995.

MOTIVERING

**1. Nuläget och de föreslagna
ändringarna**

I länsrätten verkar enligt lagen om länsrätterna (1021/74) länsrättsöverdomaren som ordförande och länsrättsdomare som övriga ledamöter. Länsrätten är beslutförför med tre ledamöter, om inte för vissa slags ärenden ett större antal ledamöter föreskrivits i lag. I vissa grupper av ärenden deltar en sakkunnigledamot i avgörandet av ärendet i stället för en lagfaren ledamot. Vid sammanträdena är i allmänhet en länsrättssekreterare föredragande. Som föredragande kan även en av de länsrättsdomare som är ledamot verka varvid ingen särskild föredragande behövs. I enkla ärenden kan en notarie vara föredragande.

En länsrättssekreterare kan enligt 10 § 3 mom. (242/89) lagen om länsrätterna tjänstgöra som ledamot om en länsrättsdomare är förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller

har semester. En förutsättning är att länsrättssekreteraren uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst. För en länsrättssekreterartjänst krävs juris kandidatexamen. För en länsrättsdomartjänst krävs utöver juris kandidatexamen att personen ifråga genom sin tidigare verksamhet har visat sådan skicklighet och förmåga som krävs för att tjänsten skall kunna skötas med framgång. I andra situationer än de som nämns i 10 § 3 mom. kan en länsrättssekreterare inte för närvarande tjänstgöra som ledamot i länsrätten.

En länsrättssekreterare kan inte tjänstgöra som ledamot, ens i de situationer som nämns i 10 § 3 mom., vid slutligt avgörande av huvudsaken i ärenden i vars handläggning en sakkunnigledamot deltar i stället för en lagfaren ledamot i enlighet med 11 § 1 mom.

Länsrätterna har under 1990—1992 vid utgången av respektive år haft följande antal oavgjorda ärenden:

	1990	1991	1992
Nyland	7 628	6 773	6 779
Åbo och Björneborg	2 853	2 704	3 227
Åland	152	113	111
Tavastehus	2 951	2 730	3 096
Kymmene	2 175	2 044	2 279
St:Michel	495	457	643
Kuopio	718	725	962
Norra Karelen	382	422	578
Vasa	2 296	2 428	2 152
Mellersta Finland	967	862	721
Uleåborg	2 248	1 958	1 756
Lappland	1 134	764	856
Sammanlagt	23 999	21 980	23 160

Till länsrätterna har under 1990—1992 inkommit besvär enligt följande:

	1990	1991	1992
Nyland	8 343	8 254	9 448
Åbo och Björneborg	4 234	3 851	4 806
Åland	201	135	148
Tavastehus	3 758	3 806	4 169
Kymmene	1 254	1 215	1 564
St:Michel	1 060	998	1 153
Kuopio	1 401	1 257	1 515
Norra Karelen	1 010	850	1 041
Vasa	1 681	1 915	1 892
Mellersta Finland	1 160	1 111	1 250
Uleåborg	2 048	1 787	2 139
Lappland	1 295	1 125	1 503
Sammanlagt	27 445	26 304	30 628

Antalet besvär som inkommit till länsrätterna har år 1992 första gången på tre år börjat stiga. Under det första kvartalet 1993 har till länsrätterna inkommit ett klart större antal besvär än under motsvarande tid 1992. Det är svårt att bedöma den kommande utvecklingen av antalet inkommande besvär men på basis av tillgänglig information kan man inte förvänta sig att antalet besvär skall nedgå åtminstone i någon nämnvärd grad.

I löneutgifterna för länsrätterna skall i enlighet med den allmänna linjen en inbesparing om 10,5 % i förhållande till nivån 1992 genomföras 1994. Detta medför att personalen vid länsrätterna inte kan utökas utan man blir tvungen att minska antalet anställda. Samtidigt borde man dock trygga en mångsidig sakkunskap och snabbhet vid handläggningen av besvären vid länsrätterna.

Man kan inte skära ned på antalet inkomna

ärenden genom en begränsning av ändringssökandet i länsrätterna eftersom dylika begränsningar skulle medföra att det inte alls vore möjligt att besvara sig över ett beslut av en förvaltningsmyndighet hos en förvaltningsdomstol. Av denna anledning måste man söka sådana medel med vars hjälp länsrätternas resurser kan nyttjas mer effektivt på så sätt att länsrätterna med mindre personalresurser än för närvarande skulle kunna avgöra minst lika många ärenden som för närvarande. Samtidigt måste man dock även trygga parternas rättskydd. Man försöker effektivisera verksamheten vid länsrätterna genom interna arrangemang. Vidare kan man förbättra möjligheterna att nyttja resurserna effektivare genom ändringar i lagstiftningen. Vid beredningen av lagförslaget har de alternativ granskats med hjälp av vilka man kan spara in på löneutgifterna genom att ändra länsrättens sammansättning.

Enligt den lag om länsrätt (52/55) som gällde före den nuvarande lagen om länsrätterna tjänstgjorde en föredragandeledamot som tredje medlem av länsrätten, vilket innebar att tre personer deltog i länsrättens sessioner. I den nuvarande lagen om länsrätterna är utgångspunkten den att föredraganden inte tjänstgör som ledamot i länsrätten. Om en ledamot i länsrätten är förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller har semester kan som en ledamot dock tjänstgöra en föredragande som uppfyller tillräckliga behörighetsvillkor.

För att anhopningen av ärenden i länsrätterna skulle kunna elimineras fogades 1978 ett stadgande (1022/78) till lagen om länsrätterna enligt vilket en sådan föredragande vid länsrätten som hade den kompetens som fordrades för en yngre länsassessorstjänst då arbetssituationen i länsrätten det krävde kunde tjänstgöra som ledamot i länsrätten i ärenden i vilka han var föredragande. Detta stadgande upphävdes år 1989 då länsrätterna omformades till organisatoriskt självständiga regionala förvaltningsdomstolar. I det sammanhanget ansåg man att det inte var av behovet påkallat att stadga om ett flertal olika undantag från den bassammansättning som man eftersträvade och i vilken ingick tre ledamöter och en föredragande.

Vid länsrätterna har man under 1982—1987 tillämpat ett förfarande i vilket länsrätten har kunnat avgöra ekonomiskt obetydliga skatteärenden samt ärenden som gäller kontrollavgift och parkeringsbot med en ledamot, om den ledamot som avgör ärendet och föredraganden

är eniga om avgörandet. Förfarandet grundade sig på en lag som var i kraft en viss tid. Vid beredningen av regeringens proposition har även möjligheten att ta i bruk detta förfarande utretts. Utan att rättssäkerheten hotas kunde man inte utsträcka förfarandet med en ledamot till annat än enkla och obetydliga ärenden. Att avgränsa och definiera sådana ärenden är svårt.

Enligt förslaget skall en länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst kunna tjänstgöra som ledamot i länsrätten i ärenden i vilka han verkar som föredragande då arbetsituationen i länsrätten så kräver. En länsrättssekreterare skall inte kunna tjänstgöra som ledamot vid slutligt avgörande av huvudsaken i ett ärende i vars handläggning en sakkunnigledamot deltar i stället för en lagfaren ledamot.

En ändring av sammansättningen i länsrätten så att en föredragande vid länsrätten då han uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst kunde tjänstgöra som ledamot i de ärenden i vilka han är föredragande skulle uppenbarligen inte försvaga parternas rättskydd. Även i dessa fall skulle tre ledamöter som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst delta i beslutsfattandet varför den sakkunskap som behövs då ärendet avgörs skulle tryggas på samma sätt som för närvarande. Två av ledamöterna skulle dessutom inneha den i 91 § regeringsformen nämnda rätten för en domare att kvarstå i sin tjänst.

Genom den föreslagna ändringen skulle man säkra att tiden för handläggning av ärendena inte skulle förlängas på ett oskäligt sätt på grund av sparåtgärderna vid länsrätterna. Länsrätten kunde på basis av arbetsituationen och andra omständigheter bedöma i hurdan omfattning det är ändamålsenligt att tillämpa det föreslagna stadgandet. Vid behov kunde man från fall till fall överväga huruvida stadgandet bör tillämpas. Detta skulle innebära att man t.ex. i de svåraste ärendena i enlighet med länsrättens prövning smidigt kunde övergå från en sammansättning med föredraganden som ledamot samt med två länsrättsdomare till bassammansättningen med tre länsrättsdomare utöver den länsrättssekreterare som tjänstgör som föredragande. Länsrättsöverdomaren skall med stöd av 14 § 3 punkten länsrättsförordningen (522/89) förordna vilka länsrättssekreterare som kan vara ledamöter i de ärenden i vilka de tjänstgör som föredragande.

Förslaget skulle inte medföra någon ändring i att en länsrättsdomare som är ledamot i länsrätten i vissa fall för närvarande tjänstgör som föredragande. Likaså kvarstår den möjligheten att en länsrättssekreterare tjänstgör som ledamot då en ordinarie ledamot är förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller har semester. Propositionen inverkar inte heller på handläggningen av besvär i Ålands länsrätt som verkar i anslutning till länsstyrelsen i landskapet Åland. Ålands länsrätt består av landshövdingen, länsrådet samt äldre landssekreteraren. Länsrådet och äldre landssekreteraren tjänstgör såväl som ledamöter som föredraganden varför det inte finns särskilda föredraganden i länsrätten. 10 § lagen om länsrätterna tillämpas inte på Ålands länsrätt. Propositionen kommer inte att inverka på handläggningen av besvär på Åland ens i det fall att Ålands länsrätt i enlighet med det förslag som kommissionen för förvaltningsrättskipningen på Åland (kommittébetänkande 1992:42) framlagt ändras till Ålands förvaltningsdomstol i vilken en förvaltningsdomare skall tjänstgöra som ordförande och lagmannen och tingsdomarna vid Ålands tingsrätt skall tjänstgöra såväl som ledamöter som föredragande.

Den föreslagna regleringen skall enligt propositionen vara temporär. Den skall gälla till utgången av 1995. Under den tid lagen är i kraft skall man följa utvecklingen av antalet ärenden som inkommer till länsrätterna samt hur det föreslagna stadgandet påverkar handläggningen av ärendena vid länsrätterna.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Den föreslagna ändringen av lagen om länsrätterna kommer för sin del att förbättra möjligheterna att göra inbesparingar i löneutgifterna vid länsrätterna. Om den föreslagna sammansättningen skulle nyttjas effektivt i de situationer i vilka den är möjlig enligt det föreslagna stadgandet kunde man vid länsrätterna spara in uppskattningsvis 10 årsverken. Eftersom man 1994 övergår till resultatstyrning vid länsrätterna kan man vid varje enskild länsrätt inom ramen för lagstiftningen närmare överväga hur inbesparingarna skall genomföras.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Utlåtanden över propositionen har inbegärts av högsta förvaltningsdomstolen och länsrätterna. Vidare har Länsrättsdomarna rf. gett ett utlåtande i ärendet. I ett flertal utlåtanden anses förslaget vara motiverat. Å andra sidan förhåller man sig i många utlåtanden från länsrätterna samt i utlåtandet av Länsrättsdomarna rf. reserverat till förslaget och bedömer att det kan försvaga rättsskyddet. I några utlåtanden betonas att

ändringen kan genomföras endast temporärt vilket föreslås i propositionen.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst dock senast den 1 januari 1994. Lagen avses vara i kraft till den 31 december 1995.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om temporär ändring av 10 § lagen om länsrätterna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 10 § 3 mom. lagen den 31 december 1974 om länsrätterna (1021/74), sådant det lyder i lag av den 10 mars 1989 (242/89), som följer:

10 §

Är en ledamot i länsrätten tillfälligt förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller har han semester, kan såsom en av ledamöterna i länsrätten eller dess sektion tjänstgöra en länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst. En länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren

för en länsrättsdomartjänst kan när arbetssituationen i länsrätten kräver det tjänstgöra som ledamot i länsrätten i sådana ärenden för vilka han är föredragande.

Denna lag träder i kraft den 199 och gäller till den 31 december 1995. Lagen tillämpas på handläggningen av ärenden under den tid den är i kraft.

Helsingfors den 17 september 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

Lag

om temporär ändring av 10 § lagen om länsrätterna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt 10 § 3 mom. lagen den 31 december 1974 om länsrätterna (1021/74), sådant det lyder i lag av den 10 mars 1989 (242/89), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Är en ledamot i länsrätten tillfälligt förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller har han semester, kan såsom en av ledamöterna i länsrätten eller dess sektion tjänstgöra en länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst.

Är en ledamot i länsrätten tillfälligt förhindrad att sköta sina tjänsteåligganden eller har han semester, kan såsom en av ledamöterna i länsrätten eller dess sektion tjänstgöra en länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst. *En länsrättssekreterare som uppfyller behörighetsvillkoren för en länsrättsdomartjänst kan när arbetssituationen i länsrätten kräver det tjänstgöra som ledamot i länsrätten i sådana ärenden för vilka han är föredragande.*

Denna lag träder i kraft den 199 och gäller till den 31 december 1995. Den tillämpas på handläggningen av ärenden under den tid den är i kraft.

